

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1913.

VSEBINA.

1. *Dr. Fran Goršič*: Moč sodne poravnave brez „izvršilne klavzule“ 194
2. *Dr. Fran Mohorič*: Pragmatična sankcija 197
3. Iz pravosodne prakse. A. Civilno pravo.
  - a) Cesijonar, ki iztožuje odstopljeni mu del terjatve, uveljavlja samo svojo pravico in ni pravni naslednik cedentov. Poprejšnja tožba cedenta, ki vtožuje ostali del terjatve, ne ustvarja ugovore že tekoče pravde. — Kadar se odstopijo določeni deleži od terjatve raznim cesijonarjem, nima po vrstnem redu prvi cesijonar pravice do plačila pred drugimi cesijonarji, med deležniki nastane marveč razmerje, podobno lastninski skupnosti z učinkom, da so pravice posameznih deležnikov do plačila iz terjatve enake razmerju deležev do cele terjatve 205
  - b) § 43 civ. pr. r. Dejstvo, da je tožnik zmagal z delnim zneskom vtožene vsote in je bila torej tožba potrebna vsaj za ta znesek, ne upravičuje tožnika po sebi (izven slučaja §-a 43 civ. pr. r., odst. 2) zahtevati od toženca povrnitev onih stroškov, ki so bili potrebni za vtoženje tega zneska 210
  - c) Zahtevajoči upnik (stranke) ne more preprečiti izvršilnim potom izrabe kredita, katerega dá stranka odvetniku za zastopanje v svojih pravnih zadevah in za katerega mu dovoli na svojem zemljišču varstveno zastavno pravico 211
  - d) Obnovna tožba je izvenreden pravni lek. Kdor prosi zanj po obnovnem razlogu § 530, št. 7 civ. pr. r., dokaže naj sam, da je brez krivde (§ 530, zadnji odstavek civ. pr. r.) 213
  - e) Nasprotno trditve o tem, je-li izvršljiva terjatev plačana ali ne, upravičujejo sklep v zmislu §-a 40, zadnji odstavek i. r. o predlogu na ustavitev izvršbe 213

(Nadaljevanje na III. strani.)

Slovenski Pravniki.

Leto XXIX.

V Ljubljani, 15. julija 1913.

Št. 7.

Moč sodne poravnave brez „izvršilne klavzule“.

V tem listu objavljena odločba vrhovnega sodišča od dne 1. aprila 1913 oprav. šte. R VI 81/3, glej stran 174 tega letnika, je dala povod za to-le razpravico v prvi vrsti radi tega, da ne prodro napačni nazori, ker pravi odločba med drugim na primer: »Pustimo strani, ni li bila zavrnitev izvršilnega predloga neopravičena radi pomanjkanja izvršilne klavzule, ampak opravičena iz drugih razlogov, zakaj pri sodnih poravnavaх za izvršljivost ni potreba, da se izrečno pripozna izvršilna pravica (§ 1 šte. 5 izvrš. reda, § 204 in sl. civ. pr. r.). Toda formalno je postal pravomočen sklep, s katerim je bil izvršilni predlog zavrnjen. Tožnik ne more več voditi izvršbe, zato je moral tožiti, da pride do pravice po poravnavi, katere razlaga je sporna. Da se je rekurz opustil, more pač vplivati na odločitev o stroških, ne izključuje pa to pravdne poti.« Pripomniti je treba, da smatramo, da je ta odločba čitatelju znana in da ta spis nima, niti noče imeti nikakega polemičnega značaja tem manj, ker poprej navedenim izvajanjem ne gre očitati nepravilnosti, saj v bistvu ne, marveč nam gre v prvi vrsti le za priliko, spregovoriti o značaju poravnave sploh in posebno še o značaju sodne poravnave, o tvarini našega civilnopravnega postopka, ki je izredno malo obdelana.

Pravniku in nepravniku je iz življenja znano, da sodna poravnava pravdo zaključi. Civilnopravdni red navaja sodno poravnavo pod posebnim zaglavjem (§ 204 sl.). Po zakonu je torej v vsaki pravdi priložnost, poskušati in doseči poravnavo pred sodnikom. Ako se poravnava dožene, preneha pravda kakor končana s poravnavo, ali z drugo besedo, poravnava je bila sredstvo za končanje pravde. Posledica tega je, da mora teči pravda, če se sproži na temelju poprejšnje sodne poravnave, čisto iznova in tako, da je za spornike nemogoče, na ta ali drugi način oživiti poprejšnje, s sodno

poravnavo končano postopanje predpravde. Ugovor že tekoče pravde mora propasti. Kar tukaj omenimo, da navaja izvršilni red (§ 1., št. 5) sodno poravnavo kot izvršilni naslov baš radi tega, ker računa z njo kot pravnim sredstvom.

Gotovo je dalje, da sodna poravnava ne ustvarja pravne moči. V prihodnji pravdi ni dopusten ugovor pravnomočnosti (*exceptio rei judicatae*), ampak le materialnopravni ugovor novotvorne pogodbe (*exceptio rei transactae*).

Izvršljivost poravnave je čisto drug pojem, od poprejšnjih dveh popolnoma različen. Le toliko odgovarjajo prejšnje besede na vprašanje, kolikor smo rekli, da zakon (§ 1 št. 5 izvr. r.) navaja sodno poravnavo kot izvršilni naslov. Nesodne poravnave iščemo med izvršilnimi naslovi zama.

Ako uvažujemo, da se ugovor pravnomočnosti sodne poravnave ne da uveljaviti in da je torej sodna poravnava v materialnopravnem oziru navzlic pravnim predpisom v istem redu, kjer so nesodne poravnave, da torej nikakršna poravnava ne velja za več, kakor za novacijo, potem je očito, da je razlika med sodnimi poravnavami in nesodnimi poravnavami (na izjeme, v posebnih zakonih na prim. poravnave posredovalnih uradov, se tu ne bomo ozirali) le na polju splošne izvršljivosti, in sicer taka, da na podlagi nesodne poravnave ne moreš izvršbe zahtevati nikoli, na podlagi sodne poravnave pa načeloma vedno. Ker sta pravna moč in izvršljivost tako totalno različna pojma, sledi jasno, zakaj med ugovori, pravdo ovirajočimi (§ 261 civ. pr. r.), sodne poravnave ni, in zakaj med izvršilnimi naslovi (§ 1. izvrš. r.) nesodne poravnave ni. Mimo prednosti splošne izvršljivosti ima sodna poravnava le še eno prednost pred nesodno, pa le okrajnosodna poravnava, in sicer to, da je veljavna in torej tudi v splošnem zmislu izvršljiva celo brez poprejšnje tožbe (glej § 433. civ. pr. r.).

Sodna poravnava je torej pogodba liki vsaka poravnava, toda uživa čast, da zaključuje pravdo, in daje v principu vedno naslov za izvršbo. Zaključuje pravdo. Nesodna poravnava je ne zaključuje. Napačno je, pravdo izkazati za končano po nesodni poravnavi. Pravilen je le umik tožbe, — ta konča pravdo, — ali pa počivanje postopanja, — ta povzroča, da pravda še teče, oziroma visi. — V praksi se v tem pogledu mnogo greši.

Sodni poravnavi je zagotovljena izvršljivost vobče. S tem še ne velja, da mora biti izvršljivosti in concreto deležna vsaka sodna poravnava. Kakor vsak drug izvršilni naslov, mora imeti i sodna poravnava tiste bistvene materialne in formalne znake, ki in concreto ustanavljajo izvršljivost, t. j., ki omogočujejo izvršitev izvršbe in s tem dovolitev izvršbe kot začetek izvršitve. Zato izreka § 7. izvrš. r., da se sme dovoliti izvršba le, če razvidiš iz izvršilnega naslova, kdo je upravičen, kdo zavezan, kaj so predmet, vrsta, obseg in čas dolžne dajatve ali opustitve; bistven pogoj je sicer tudi ta, da je za dajatev določeni rok potekel, a v zakonu ni izrečeno, da bodi razviden ta pogoj iz istega izvršilnega naslova, ker se itak nikakor ne sme dovoliti izvršba pred pretekom tega roka. To pragmatično interpretacijo popolnjuje na logičen način notranja razlaga le s tem zaključkom, da mora biti kot kriterij za izvršilnega sodnika ali razviden dajatveni rok iz samega izvršilnega naslova, ali pa razviden iz izvršilnega naslova vsaj tisti dogodljaj ali tisto dejstvo, od katerega je zavisna imenovana izvršitev. Zakaj inace izvršilni sodnik ne more zakonito ustreči z dokazom, da je rok potekel, odnosno da je nastopil pomembni dogodljaj.

Denimo, da se je sodna poravnava zapisala tako-le: »Stranki se poravnata, da pripoznata mejo, kakor jo kaže zemljiškoknjižna mapa.« Ker mora, da postane deležna izvršilne moči, sodna poravnava imeti v svoji vsebini zavezo za dajatev (v širšem pomenu pojma), vidimo, da ta poravnava, podobna nekako v *actio communi dividundo* poteklemu »*judicium duplex*«, ni izvršljiva že radi tega, ker bi besedilo poravnave, tako zapisano makar v tenorju sodbe, podalo le k večjemu ugotovitev katexohen. Ker nobena dajatev ni izražena, sodnik ne more spoznati niti mu zahtevajoči upnik ne more zakonito ustreči z dokazom, da je rok potekel, odnosno da je nastopil pomembni dogodljaj.

Mogoče je, da ima odločba vrhovnega sodišča baš te razloge v mislih kot tiste razloge, po katerih se je moral izvršilni predlog odbiti. Toda temán ostane pasus, ki pravi, da utegne imeti opustitev rekurza vpliv na odločbo o pravnih stroških druge pravde. Zdi se nam, da je vse eno, po katerem razlogu se je predlog zavrnil, če je kar jasno, da je moral biti zavrnen pa iz drugega razloga, kakršnegakoli, bodisi iz zgoraj navedenega ali pa n. pr., ker predlog ni bil izvršilnemu naslovu prilagoden, ker se mora oni strogo držati

besedila zadnjega itd. Tako namigavanje torej ni daleč od pojmovne jurisprudence in more provzročiti le zmešnjavo. Pa to le mimogrede. Zanima nas izrek odločbe, da zavrnitev ni bila opravičena radi pomanjkanja izvršilne klavzule, zakaj pri sodnih poravnavaх za izvršljivost ni potreba, da se izrečno pripozna izvršilna pravica.

Kaj je »izvršilna klavzula«? Gotovo ne bo ugovora, če rečemo, da ta pojem ni nikak terminus technicus, marveč nekako vulgaren, med pravniki po krivici rabljen izraz, netehničen, pa ohlapen. Po navadi se izraža s tem izrazom znani, malodane v vsaki sodbi se nahajajoči pasus »tekom 14 dni pod izvršbo«. Saj zdi se nam, da je izvršilni sodnik, tej navadi vdan, pogrešil dajatve »tekom roka x pod izvršbo« in da je to-le hotel označiti, izrekši, da manjka izvršilna klavzula. Če je odločba vrhovnega sodišča sledila temu pojmovanju, potem nima prav, ker manjka rok, ki bi imel biti določen za dajatev, a ga ni. V protislovje pride potem sama s seboj (glej oddelek 2.) in v navskrižje s poprejšnjimi in poznejšimi izvajaji (glej 1. in 3.) O exceptio rei transactae se more odločiti le s sodbo (1.), in pri tolmačenju poravnave išči pravo pogodbeno voljo strank (3.), vzlic temu pa je tožniku zameriti, da ni rekuriral (2.). — Spori o sodnih poravnavaх, pa naj si bo le rok dajatve sporen, ne spadajo v rekurzno postopanje, marveč v pravdo.

Mogoče pa je, da odločba deli tisti privesek v dva dela — prvi del »tekom roka«, drugi del »pod izvršbo« — in da smatra za izvršilno klavzulo le besedici »pod izvršbo«. Potem je seveda stvar drugačna. Ako se je v poravnavi pred sodnikom vse, kar treba, in tudi rok dajatve zabeležil, potem pomanjkanje besedic »pod izvršbo« očigled določbam §§ 1., št. 5 izvrš. r. in 204. sl. civ. pr. r. ne pride v poštev, ker je sodnim poravnavaм načeloma priznana izvršljivost in ni določbe, ki bi to »izvršilno klavzulo« posebej predpisovala. Toda dovolimo si izreči, da je razlikovanje v tem zmislu prej prevelika nego majhna natančnost, ki tudi nima pomena, nego za konstruktivno pravno vedo.

Vzlic temu, da v tem zmislu ni treba, da je sodni poravnavi izrečno pripoznana izvršilna pravica, in vzlic temu, da je sodna poravnava tudi in concreto opremljena z vsemi znaki, ki so potrebni za izvršljivost, spada vsak spor iz take poravnave pred rednega civilnega sodnika, da sodi, če se razvije spor o razlagi poravnave. Ako je zahtevajoči upnik uvedel na podlagi take sodne poravnave

izvršbo, se zavezanec ne bo mogel braniti drugače, kakor s primerno tožbo proti zahtevajočemu upniku, učinek izvršbe pa bo poskusil preprečiti s tem, da bo predlagal ev. odgoditev izvršbe.

Da ni možen, niti upravičen ugovor nedopustnosti pravne poti, je potemtakem jasno, toda ne tajimo, da bi bila pridobitev za sigurnost pravnega života velika, če bi se tožbe o poravnava h omejele le na slučaje nesodnih poravnava h in zgolj tistih sodnih poravnava h, ki in concreto niso izvršljive.

Dr. Fran Goršič.

Pragmاتیčna sankcija.¹⁾

Avtentične besede s pojasnili in predstavami po naročilu c. kr. ministrskega predsednika Karola grofa Stürgkha izdal dr. Gustav Turba, vseučiliški profesor.

I.

Ta za vse avstrijsko državoslovje prevažna knjiga, izdana po naročilu ministrskega predsednika, je prišla pač nekaj pozno na svetlo, vendar nikakor prepozno. Bil je zanjo skrajni čas in še sedaj obeta obile koristi. Pri danih razmerah je bila torej kaj srečna misel za izdajo te knjige ob dvestoletnici pragmاتیčne sankcije, a ne le srečna misel, nego velezaslužno delo. To delo naj bo v prihodnje državni pravec za način, kako je z znanstveno objavo zgodovinskih temeljnih virov slaviti državna slavja. Dejstvo, da je bilo treba dveh stoletij, predno se je rodila naslovna knjiga, je pač slabo znamenje za naše državljansko znanstvo in obenem dobro znamenje za novi mlajši rod učenjakov na polju avstrijskega državnoznanstva.

Iz pisateljevega predgovora k naslovni knjigi je posneti, da je najvažnejši del te knjige pisatelj izdal ne dolgo tega v poletju 1912 v delu: Temelji pragmاتیčne sankcije.²⁾

Na drugi strani je posneti iz spremnice ministrskega predsednika Karola grofa Stürgkha samega velevažnost pragmاتیčne sankcije, iz katere je zrasla nedeljiva in nerazrušljiva

¹⁾ Die pragmatische Sanktion, autentische Texte samt Erläuterungen und Übersetzungen im Auftrage des k. k. Ministerpräsidenten Carl Grafen Stürgkh, herausgegeben Dr. Gustav Turba a. ö. Universitäts-Professor; mit 29 Faksimile Tafeln, 5 Text-Abbildungen und einem Bildnisse.

²⁾ Die Grundlagen der Pragmatischen Sanktion. II. Hausgesetze — Wiener Staatswissenschaftliche Studien, XI. Band 484 Seiten, Wien u. Leipzig.

zveza (unija), ki je z a j a m č i l a m o č i n v e l i k o s t h a b s - b u r š k e d r Ź a v e. Pragmatična sankcija je bila izhodišče novega državnega in političnega življenja in je danes temelj, na katerem slone najvažnejše javnopravne ustanove naše monarhije. Pragmatična sankcija ni samo svedočba zgodovinskih dejstev, nego je tudi vir, iz katerega se izteka živo državno pravo sedanjosti.

Iz tega uvodnika pa čitamo tudi ministrovo javno zahvalo in priznanje predstojniku državnopravnega oddelka v predsedništvu ministrskega sveta, ministerijalnemu svetniku drju. Ivanu Žolgerju, kateremu gre odličen del zasluge za nastanek tega dela.

Tako ima torej naš učeni rojak svoje velike sozasluge tudi pri izdaji tega, po svojem oficijoznem nastanku, po dostojanstvu naročevalca, po svoji vsebini in obliki velezanimivega, za preteklost in prihodnost naše države in razvoj državnopravnega znanstva znamenitega in odličnega dela.

V s e b i n a listin pragmatične sankcije se po svojem nastanku utegne deliti v dva dela, namreč:

A) listine,¹⁾ pragmatični sankciji p r e d h o d n e;

B) pragmatična sankcija sama z vsemi poznejšimi listinami.

ad A) I. Svoj izvor ima pragmatična sankcija:

1.) v oporoki cesarja Ferdinanda II. na Dunaju dne 10. maja 1621 in

2.) v njegovem kodicilu, na Dunaju dne 8. avgusta 1635.

Ad 1.) V svoji oporoki imenuje cesar Ferdinand II. (v 5. točki) svojega sina Ferdinanda univerzalnim dedičem in naslednikom v vseh kronovinah in posestvih habsburških in ustanavlja pravno nasledstvo po pravu majorata in prvorojstva (primogenitura); postavlja mu za vse slučaje naslednikom mlajšega sina Leopolda in druge moške naslednike v majoratu; določa v 6. točki apanaže za nevladajoče nadvojvode in v točki 7. istotako za nadvojvodinje; v točki 8. določa za slučaj zamrtja njegovih sinov brez moških potomcev dedno nasledstvo brata nadvojvode Leopolda in njegovih moških potomcev; v točki 9. nalaga svojim naslednikom pravično vladanje podložnih dežel in si pridržuje še nadalje naredbe (točka 12.).

Ad 2. V kodicilu 8. avgusta 1635 ustanavlja veljavo oporoke in ž njo ustanovljenega majorata za v s a v p r i h o d n j e zlasti po ded-

¹⁾ Listine, zadevajoče odpale italijanske dežele so izločene.

nem in vojnem pravu pridobljena in pripadajoča ozemlja.

II. V drugi skupini pragmatični sankciji predhodnih listin so listine, s katerimi odstopa cesar Leopold I. po smrti španskega kralja Karola II. (1665—1700):

1.) v odstopni listini 12. septembra 1703 mu pripadle dežele španske krone svojemu drugemu sinu Karolu III. (španskemu kralju) in njegovim zakonskim pravnim naslednikom. (Vseh dežel dinastije ne more namreč vladati en knez; niti cesar Leopold I. sam ne more potovati v Španijo, niti njegov prvorojeni sin in univerzalni naslednik v avstrijskih kronovinah Josip. Zlasti Španija želi odstop in cela Evropa, sin Karol pa je za špansko krono že sposoben.) Sin Josip izrečno odobri odstop v tej listini (točka 7);

2.) Karol III. pa sprejme ta odstop obenem v posebni listini.

III. Konečno se z listino 12. septembra 1703 ustanavlja zapri-sežena tajna rodbinska pogodba med očetom Leopoldom I. ter sinovoma prvorojencem Josipom in drugorojencem Karolom za dedno nasledstvo v prestolu obeh monarhij (avstrijske in španske) in sicer nadomestno tudi v ženskem nasledstvu.

3.) Karol III. sprejme to rodbinsko pogodbo s posebno listino.

IV. Najzanimivejša, osobito za jugoslovanske kronovine pa je skupina listin hrvaškega deželnega zbora zlasti za to, ker spada med predhodne listine in je takorekoč neposredna predhodnica prave pragmatične sankcije. To je samostojno zgodovinsko dejstvo brez vsakega stika in zveze z ogrsko krono — in za to glavni temeljni pravec za povsem samostojno in neodvisno avtonomijo dežel hrvaške krone v avstrijskm cesarstvu.

Ta skupina obsega dve listini:

1.) Sklep zagrebškega deželnega zbora 9. marca 1712 — ponudba cesarju Karolu VI.

V členu VII., v 1. odstavku, govori ta listina o nagibih in pogojih za žensko vladarsko nasledstvo, v 2. odstavku izraža željo dežele, staviti se pod kraljevsko pravo in mu zaupati, namreč vladi onega opravičenca ženske vrste, kateri bo posedoval in vladal ne samo Avstrijo, ampak tudi dežele Štajersko, Koroško in Kranjsko. V 3. odstavku prosijo deželni stanovi za uresničenje vsebine najmilostnejših resolucij, obljub in jamstev presvetlih knezov avstrijskih

in kraljev ogrskih, ki so posvedočena v javnih deželnozborskih spisih kraljevine Ogrske in zasebnih aktih — v prilog navedenim stanovom — in tudi v listinskih zasiguranjih, in da se vse to udeležuje in spoštuje.

V tej ponudbi se imenuje deželni zbor — deželnim zborom stanov kraljestev Dalmacije, Hrvaške in Slavonije.

2.) Ta ponudba se je predložila cesarju za sprejem s posebno prošnjo, v kateri se izražajo čestitke cesarju Karolu II. ob povratku v domovino (iz Španije).

ad 1.) V nagibih ponudbenega sklepa deželnega zbora se hrvaški stanovi bridko pritožujejo zoper Ogre, navajajoč, kako ogrski deželni zbori niso ustregli že 200 let hrvaškim pritožbam; koliko škode so deželi in njenemu ljudstvu (ki se je izven Hrvaške in v deželi zvesto bojevalo za kralja in izgubilo mnogo bojevnikov) povzročile ogrske »revolucije«, zlasti pa zadnja (1711 Rakoczy Franc)); kako neizmerne so kontribucije, ki jih »gospodje Ogrri« nalagajo Hrvatom, zlasti 1696. in 1699. (Tököly, Rakoczy Franc II.). Nadalje je izrečeno, da so Hrvati sklenili za zboljšanje svojih razmer in za samoobrambo že 26. avgusta 1620. dogovor z deželami Veličanstva zoper vsaktere sovražnike za napadno in obrambno zvezo. Hrvati so namreč leta 1620., na dan po izvolitvi upornika Gaborja Betlena ogrskim protikraljem sklenili, naj bi se nekvarno veljavnim pravicam in prerogativam Ferdinanda II., kralja ogrskega, dogovorila s štajerskimi, koroškimi in kranjskimi stanovi pogodbema medsebojna »unija« in sigurna »konfederacija«¹⁾.

¹⁾ Sedmograško je pripalo Habsburžanom po Sigmundu Bathoryju, svaku avstrijskega nadvojvode Ferdinanda, z odstopom na korist Rudolfa II. 1597. Dolgo vrsto ogrsko-sedmograških uporov, upornikov in turških zaveznikov značijo imena:

Štefan Boczkaj, turški zaveznik (1604—1607);

Sigmund Rakoczy, bivši dež. namestnik Boczkajev, ki se je naposled odrekel na korist tretjemu Boczkajevemu nasledniku (1607);

Bethlen Gabor, (1607 s pomočjo Turkov od 1610—1619);

Jurij Rakoczy I. sin Sigmundov, zaščitnik protestantov, napadel Ogrsko in Moravsko, izsilil Linški mir. (1630—1644);

Jurij Rakoczy II. sin Jurija I. pridobil Moldavsko in Valaško (1644—1660);

Emerich Tököly, »kralj« Krucov (1671—1765);

Miha Apafi, (1661—1690);

Franc Rakoczy I. udeželen pri zarotništvu magnatov, pomiloščen;

Franc Rakoczy II. (1702—1711) zadnji sedmograški upornik, umrl v Turčiji v Rodostu (1735); njegov uporniški spomin slavi Madžarom Rakoczijska koračnica.

V dopisu na cesarja Karola VI. 15. marca 1712. opozarjajo hrvaški stanovni, da se svojčas niso izročili ogrski državi, ampak le ogrskemu kralju. Vse te listine imajo še dandanes svojo veljavo za pravo samostojnosti Hrvaške nasproti Ogrski.

B. V. Središče in težišče cele pragmatične sankcije tvori njen razglas po cesarju Karolu VI. samem:

1.) dne 19. aprila 1703. pred pozvanimi in zbranimi tajnimi svetniki. Pri tem razglasu je poročal cesar o obstoječi in prisežni tajni rodbinski pogodbi vladarske hiše med Leopoldom I., Josipom I. in Karolom VI. o njeni vsebini, zlasti o nerazdeljivosti vseh dežel vladarske hiše, o zamrtju moškega rodu Josipa I. in o osredotočenju pravice nasledništva na cesarja in njegove moške in ženske potomce po vrsti in pravici prvorojenstva in po zamrtju Karolovega rodu na ženske naslednike Josipovega rodu.

2.) V ožjo zvezo z razglašeno pragmatično sankcijo spadajo nekatere listine rodbinsko-državnega značaja, in sicer:

- a) Renuncijacija z dne 19. avgusta 1719. nadvojvodinje Marije Jožefe ob priliki poroke s Friderikom Avgustom, kraljevičem poljskim in litavskim, ter volilnim princem saškim, po kateri se je odrekla pravici nasledstva v kronovinah habsburških;
- b) javno razglašeno jamstveno pismo k neobjavljeni renuncijaciji (v Draždanah 1. oktobra 1719.), v katerem Friderik Avgust in Marija Jožefa obširno in prisežno priznata pragmatično sankcijo z vsemi predhodnimi hišnimi obvezami do Ferdinanda II. nazaj;
- c) neprečitano jamstveno pismo kralja Avgusta II. k objavljeni renuncijaciji (v Draždanah dne 1. oktobra 1719.) iste vsebine;
- d) neprečitano jamstveno pismo saškega volilnega princa Friderika Avgusta (v Draždanah dne 1. oktobra 1719.) iste vsebine.

VI. Zadnja skupina listin obsega listine o sprejemu pragmatične sankcije po deželnih zborih raznih kronovin in nekaterih samostojnih mest in sicer:

- 1.) a) cesarski reskript 6. marca 1720. na deželni zbor v Lincu z naznanilom vseh predhodnih listin pragmatične sankcije (I.—V.) in s končnim pozivom na priznanje pragmatične sankcije;

- b) priznalna izjava deželnega zbora v Lincu z dne 19. aprila 1702., s sklepom tega deželnega zbora z dne 19. aprila 1720.;
- c) s sklepom tega deželnega zbora z dne 19. aprila 1720.;
- 3.) istotako celovškega deželnega zbora z dne 5. junija 1720.;
- 4.) priznanje graškega (štajerskega) deželnega zbora z dne 10. junija 1720.;
- 5.) priznanje ljubljanskega deželnega zbora z dne 19. junija 1720.;
- 6.) priznanje deželnega zbora Gradiške z dne 8. avgusta 1720.;
- 7.) jamstveno pismo Trsta z dne 30. septembra 1720.;
- 8.) izjava češkega deželnega zbora z dne 16. oktobra 1720.;
- 9.) izjava šlezkega deželnega zbora z dne 25. oktobra 1720.;
- 10.) izjava štirih stanov tirolskih z dne 12. decembra 1720.;
- 11.) izjava hebskega okrožja z dne 25. julija 1721.;
- 12.) izjava predarlskega deželnega zbora z dne 14. januarja 1722.;
- 13.) a) sprejem pragmatične sankcije v sedmograškem deželnem zboru z dne 20. marca 1722.;
- b) kraljevo potrdilo sklepa deželnega zbora sedmograškega z dne 30. decembra 1723.;
- c) učenje pragmatične sankcije na Sedmograškem leta 1744. s členom I. o sprejemu vladarstva habsburške hiše po kneževini Sedmograški in o razveljavi zakonov, ki odredjujejo zvezo z otomansko portu; in s členom II. o razveljavi pravice voliti kneza; člen III. obsega razna uvaževanja.
- 14.) Sprejemi pragmatične sankcije na Ogrskem s temi listinami:
- a) sklicanje ogrskega deželnega zbora, Laksemburg dne 1. maja 1722.;
- b) ponudba ogrskega deželnega zbora z dne 30. junija 1722.;
- c) odgovor in poročništvo cesarja Karola VI. z dne 8. julija 1722.;
- d) pragmatična sankcija na Ogrskem z dne 17. julija 1722. z besedilom členov zakona I. in II.;
- e) pragmatična sankcija v ogrskem zakonu iz leta 1723. obsegajoča predgovor, v katerem se navaja smoter pragmat. sankcije... zasiguranje v e č n e unije zoper vsako zunanjo silo in notranje

nemire in za potrjenje pravnega stanja... Točka o uniji se glasi: ... Nadalje naj bi s tem tudi večno trajala medsebojna, soglasna unija z drugimi dednimi kraljevinami in deželami njegovega posvečenega Veličanstva, in s tem javni mir krščanstva, trajni mir..., tudi naj bi se moglo nepretrgano nasledstvo najsvetejše hiše obeh spolov v kraljestvu in v njegovi sveti kroni bolje utrditi na ta način, kakor se je to nasledstvo želelo, z občnim sklepom stanov objavilo in njegovemu posvečenemu Veličanstvu voljno in zvesto ponudilo. Člen I. obsega razne zahvale za skrb zoper zunanjo silo, za osebni prihod cesarja, za drugo ponudbo, za sprejem deželnozborske ponudbe, za cesarjevo prvo ponudbo in istotnost nasledstva v avstrijskih in ogrskih deželah; člen II. obsega razna uvaževanja in izjavo o sprejemu vladarskega nasledstva v moškem in ženskem rodu, in si pridržujejo še le po ugasnitvi nasledstva obeh spolov predpravo volitve in kronanja.

15.) Prisežna izjava o sprejemu pragmatične sankcije mesta Reke z dne 29. nobembra 1725.

Oporoka in kodicil Ferdinanda II. sta nemška; listine pod II. 1 in 4 so latinske; ad IV. hrvaškega deželnega zbora latinske; pragmatična sankcija ad V. je nemška; dodatne listine ad V. 2, a—d latinske; ad VI. listine deželnih zborov v Lincu, na Dunaju, v Gradcu, v Ljubljani, v Celovcu, Gorici, v Pragi, Brnu, Vratislavi, na Tirolskem, v Hebu so nemške; Gradiške, Trsta italijanske; ogrske, sedmograške in reške — latinske.

III.

Zanimivo je opazovati, s koliko neprijazno nervoznostjo sprejemajo ogrski sloji vsako znanstveno državno-pravno delo na znanje.

1.) O Žolgerjevem delu: »Državnopravna nagodba med Avstrijo in Ogrsko« se je izjavil ministrski predsednik grof Štefan Tisza v listu »Magyar Figyele« sicer z vso pohvalo in vsem priznanjem, vendar je skušal takoj zavračati Žolgerjevo »avstrijsko naziranje« o vprašanju, ali je nagodba iz leta 1867. zares tako obvezen dogovor med Avstrijo in Ogrsko, da bi enostranska premenitev nagodbenih

zakonov iz pravnega vidika ne imela nobenega vpliva in pomena za medsebojne (avstrijske in ogrske) pravice. Tisza končuje z nastopnim zavarovanjem: »Pretežni del ogrskega naroda je sprejel nagodbo iz leta 1867. brez zahrbtni misli. Ta večina skuša držati se nagodbe lojalno, želi se izogniti brezuspešnim državnopravnim bojem; da pa nastane med obema državama čas trajnega miru, bo neobhodno treba, da že ne hajo onstran težnje, ki postavljajo naše pravice v senco, ali jih prevračajo z razlagami zakona, privlečenimi za lase. Če vidimo svoje pravice in svojo neodvisnost zasigurano, jih gotovo ne bomo izrabljali za oslabitev monarhije in za podkopavanje njenega stališča kot velesile. Kajti sila monarhije in moč njenega stališča kot velesile služi nam tako, kakor drugi državni polovici. Da pa vidimo naše pravice in našo neodvisnost zavarovano, potrebujemo medsebojnega zaupanja in medsebojne zvestobe, kakor tudi popolnega in odkritosrčnega priznanja naših pravic. Vsaka nasprotujoča tendenca ali poskus vodi k stari nezaupnosti, ki razbija zaupanje ogrske narodnosti v uspeh nagodbene politike, in sicer tem temeljiteje, v čem znanstveneji obliki se vrši napad . . .«

2. Tudi k pragmatični sankciji se je točno oglasil ogrski državnik in bivši minister grof Apponyi v ogrskem listu »Pesti Hirlap« (23. aprila 1913) tako-le: »Dejstva, da se vrše jubilejske slavnosti o pragmatični sankciji v ogrskih učnih zavodih za skupno vojsko in za deželno brambo, ne moremo več imenovati bodljajev z iglo, marveč jih moramo označevati kot največji državnopravni škandal; kajti to dejstvo pomeni uradno priznanje avstrijske državnopravne teorije, ki označuje pragmatično sankcijo kakor za Avstrijo tako za Ogrsko za enoten državnopravni čin in izvaja iz tega naziranja državnopravno enotnost celokupne avstrijske države.«

Takega naziranja o pragmatični sankciji in o avstro-ogrski nagodbi so torej prvi ogrski državniki, — ministri; — najboljši dokaz za nujno potrebo in za veliko nedogledno važnost, da se izdajo vsi izvirni temelji, ki se tičejo pragmatične sankcije in nagodbe; živ dokaz za dejstvo, kako nujna je bila izdaja. Šele sedaj ima odprto in prosto pot državnopravno avstrijsko pravoznanstvo.

Dr. Fran Mohorič.

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) **Cesijonar, ki iztožuje odstopljeni mu del terjatve, uveljavlja samo svojo pravico in ni pravni naslednik cedentov. Poprejšnja tožba cedenta, ki vtožuje ostali del terjatve, ne ustvarja ugovora že tekoče pravde.**

Kadar se odstopijo določeni deleži od terjatve raznim cesijonarjem, nima po vrstnem redu prvi cesijonar pravice do plačila pred drugimi cesijonarji, med deležniki nastane marveč razmerje, podobno lastninski skupnosti z učinkom, da so pravice posameznih deležnikov do plačila iz terjatve enake razmerju deležev do cele terjatve.

Podjetnika C in D sta prevzela od graščaka B sekanje lesa v njegovih gozdih za leta 1910 do 1912 po določenih cenah. Po svojem računu sta imela terjati leta 1911 ostanek zaslužka v približnem znesku 45.000 K. Od te terjatve sta odstopila delni znesek 5000 K trgovcu A, ki jima je dobavil živila. Podjetnika kakor trgovec so obvestili dolžnika B o odstopu. Povrh sta podjetnika odstopila še drugim svojim upnikom razne zneske, dočim so bile za nekatere upnike dovoljene pozneje še rubežni in preodkazi v poteg navedene terjatve, tako da jima je ostalo le 20.000 K. V tožbi proti B, vloženi dne 17. januarja 1912 pod Cg I 21/12, sta izrečno odračunila prostovoljno odstopljene zneske, upoštevala rubežni s preodkazi in zahtevala le 20.000 K.

Pa tudi trgovec A je tožil B-ja za odstopljeni znesek 5000 K pri istem sodišču dne 8. marca 1912 pod Cg I 102/12. Podprl in opravičil je tožbo s tem, da sta podjetnika odračunila v svoji tožbi odstopljeni znesek in da je toženec B v pravdi Cg I 21/12 priznal dolg v ostanku 11.825 K 89 h.

Toženec B pa je v pravdi Cg I 102/12 uveljavljal poleg stvarnih tudi ugovor tekoče pravde z ozirom na pravdo Cg I 21/12.

Pravdno sodišče je odločilo o obeh pravnih dne 20. septembra 1912, in sicer v pravdi Cg I 21/12, da podjetnika nimata samostojne pravice k tožbi z ozirom na mnogotere rubežni s preodkazi, v pravdi Cg I 102/12 pa je ugodilo ugovoru že tekoče pravde in tožbo zavrnilo s sklepom. Ta

sklep se opira na dejstvo, da temeljita obe pravdi na istem pravnem naslovu in so torej stranke v obeh sporih iste. Z odstopom namreč ne nastopi nobeno novo pravno razmerje med prevzemnikom dolga in dolžnikom, le prejšnjo razmerje se nadaljuje; prevzemnikove pravice so iste kakor prenosnikove; presojeti se mora torej odstopljeni del po veljavnosti cele terjatve in ne gre samostojno soditi o delnem zahtevku. Tudi pri preodkazu v poteg, ki teoretično ni drugega nego prisilen odstop, ne smejo razni upniki, kadar se jim preodkaze ista terjatev v poteg v delnih zneskih, vtoževati posamič delnih zneskov, ampak skupno. To načelo mora veljati tudi za pogodbeni odstop. Nemerodajno je to, da sta podjetnika odračunala v svoji tožbi sedaj vtoženih 5000 K, ker je del pravnoveljaven le, če je veljavna cela terjatev in ker je toženec B v obeh pravnih trdil, da ni upravičen zahtevku na zaslužku. Končno so tudi osebe v obeh pravnih iste, ker veže sodba ne le pravne stranke, ampak tudi njih naslednike univerzalne in singularne, tožnik pa je kot cesijonar singularni naslednik podjetnikov, ki sta tožnika v pravi Cg I 21/12.

Rekurzno sodišče je ugodilo tožnikovemu rekurzu, razveljavilo popolnoma izpodbijani sklep, naročilo nadaljno razpravo po pravokrepnosti svojega sklepa ter izvajalo:

Pojem in smoter ugovorov, ki ovirajo pravdo, se ne smeta osnovati formalno in abstraktno, upoštevati je marveč praktične posledice že tekoče pravde: noben nov pravdni spor se ne sme doznati o isti zahtevi, dokler teče o njej že pravda.

Stvarni temelj za nadaljna pravnopravna vprašanja v obeh pravnih je v materialnopravnem oziru okolnost, ali gre podjetnikoma proti tožencu B terjatev, kakor ona trdita, brez ozira na mnogotere odstopne in poznejše preodkaze v poteg v približnem znesku 45.000 K, odnosno odštevši vse odstopljene in preodkazane zneske še 20.000 K, ali pa po toženčevi trditvi le v znesku 11.825 K 89 h, toda izčrpana z odstopi, preodkazi in neki toženčevi protiterjatvi v znesku 20.000 K. V pravnopravnem oziru pa je položaj ta, da odreka v Cg I 21/12 dne 20. septembra 1912 izdana sodba podjetnikoma samostojno pravico do tožbe z ozirom na rubežni in preodkaze, dočim se v tej pravi (Cg I 102/12) s sklepom 20. septembra 1912 ugotovi ugovoru že tekoče pravde.

Isti dan izdani nasprotni odločbi sta **f o r m a l n o** nedopustni, ker je vsako sodišče vezano na svoje odločbe in jih mora upoštevati tudi predno so pravomočne. Ob pravomočnosti obeh odločb niti podjetnika C in D, niti trgovec A ne bi mogli iztožiti terjatve proti B.

V stvari sami pa je izpodbijani sklep pomoten in prezgoden, ker je moči ugovor tekoče pravde utemeljiti le s takim pravnim sporom, ki more dovesti do končne odločbe v stvari. Tega se o tožbi Cg I 21/12 trditi ne more, ker C in D nimata samostojne pravice do tožbe radi mnogoterih izvršil in jo ne bosta imela do ustavitve vseh izvršb.

Z ozirom na kolizije med pogodbenimi delnimi odstopi in številnimi, najbrže poznejšimi preodkazi iste terjatve v delnih zneskih je važno vprašanje pravdne legitimacije. Niti izvršilni red v §§ 303. do 314. niti civilnopravdni red ničesar ne določata, kako je tožiti in kdo je upravičen k tožbi. Temeljem načel materialnega prava se ugotovi, da je upravičen tožiti po dnevu cesije najstarejši cesijonar, če ima njegova cesija prednost pred izvršilnimi rubeži in preodkazi, daši so bili odstopljeni le delni zneski. Kadar je odstopljen od terjatve, ki v celoti ni priznana, kakor tukaj, le delni znesek 5000 K, ima zadevni cesijonar pravico, če se izkaže pravnim potom, da obstoji odstopljena terjatev le v znesku 5000 K ali morda v še manjšem znesku, zahtevati ves ugotovljeni znesek, ker mu je bil odstopljen na prvem mestu znesek 5000 K, ne pa le zadevni delež ugotovljenega zneska od terjatve. Na tak delež bi bil omejen le pri več istočasnih cesijah v različnih zneskih raznim cesijonarjem. Tega pa tukaj ni.

Pravdna sodnija bi morala torej ugotoviti časovno vrsto posameznih delnih odstopov in preodkazov. Pri tem bi utegnil mero-dajen biti za vrstni red cesije dan odstopa (ne dan dolžnikove obvestitve). Če bi se potem izkazalo, da gre odstopu tožnika A prvi vrstni red, priznati mu je vsekako pravica do tožbe. Takih ugotovitev pa v nobeni pravdi ni, tudi sedaj še niso mogoče; zato se je moral sklep razveljaviti.

Če bi se pa izkazalo, da tožnikova cesija ni najstarejša, treba bi bilo tožbo zavrni, pa ne zaradi tekoče pravde, ampak radi manjkajoče pravice do tožbe, ker zahteva stvar sama, da se stvarno obravnava in odloči o odstopu in višini deloma odstopljene, deloma preodkazane terjatve le v enem pravnem sporu.

Vrhovno sodišče v odločbi od 22. januarja 1913 opr. št. R VI 8/13 ni ugodilo revizijskemu rekuru toženčevemu.

Razlogi.

Ni sicer pritrditi pravnemu nazoru rekurznega sodišča, a revizijski rekurz le ni opravičen.

Ni bilo umestno, da so se pritegnila določila izvršilnega reda o preodkazih v poteg. Slični uporabi teh določil za navadne pogodbene odstopne nasprotuje to, da je pridobitev zastavne pravice na terjatev pogoj za preodkaz v poteg (§ 303. izvrš. r.), vsled česar so pravni temelji preodkaza v poteg nasproti navadnim odstopom bistveno drugače kvalificirani.

Tudi ni upravičena trditev, da ima cesionar, ki je prvi po vrstnem redu, pravico do plačila pred drugimi; nazor rekurznega sodišča ni moči zastopati kot načelo, to utegne veljati v okolščinah, kadar je odstopljena ista terjatev več osebam, ni pa uporabno to pravno pravilo takrat, kadar se odstopijo določeni deleži od cele terjatve, določene po številkah. Neposredni učinek odstopa je prehod terjatve iz odstopnikove imovine v prevzemnikovo. (§§ 1392., 1394. obč. drž. zak.) Kadar se tiče odstop le delnega zneska terjatve, preide le odstopljeni del terjatve v obstoječi kakovosti na prevzemnika, neodstopljeni del ostane odstopnikova last. Prevzemnik vstopi z odstopom po §-u 1394. obč. drž. zak. v odstopnikove pravice le glede odstopljenega deleža terjatve in ne prejme več ali boljših pravic nego so združene z neodstopljenim deležem terjatve. Če je predmet odstopa delni znesek pravdno ali gospodarsko negotove terjatve, tudi pravica do plačila iz dvomne terjatve ni večja kakor v razmerju odstopljenega delnega zneska k celi terjatvi. V slučaju odstopa delnih zneskov nastane v razmerju k celi terjatvi med deležniki razmerje, podobno lastninski skupnosti z učinkom, da so pravice posameznih deležnikov do plačila iz terjatve enake razmerju deležev k celi terjatvi. To pravilo se utegne premeniti pač takrat, kadar gre za odstop terjatev, določenih pri odstopu po temelju, ne pa po znesku, odnosno ne v trdnem znesku. V tem oziru povrh ni mogoč določen izrek, ker niso pojasnjeni pogoji za rabo tega ali onega pravila. Vendar ta pomanjkljivost ne nasprotuje odločitvi, ker je ugovor že tekoče pravde neopravičen iz drugih razlogov.

Učinek odstopa obsega prehod terjatve iz odstopnikove imovine v prevzemnikovo tako, da postane ta upnik, prvi pa neha biti upnik. Kadar zadeva odstop delni znesek terjatve, velja učinek za odstopljeni delni znesek. Iz tega sledi, da je tožnik A z odstopom delnega zneska 5000 K postal glede tega delnega zneska toženčev upnik mesto odstopnikov. Z ozirom na odstopljeni delni znesek ni več dolžnega razmerja med podjetnikoma in tožencem. Njuna tožba (Cg I 21/12) ne obsega torej odstopljenega delnega zneska, ki je bil povrh v tožbi izrečno odračunjen. Ta tudi v tožbi odračunjeni znesek torej ni bil predmet pravedanja v sporu Cg I 21/12, kakor ne predmet sodne odločbe.

Naj bo odločba v pravdi Cg I 21/12 kakršnakoli, odstopljeni znesek ni zadet po njej, uveljavljanje tožnikovega zahtevka ostane neodvisno od te odločbe in ne imelo bi proti sebi pravomočno razsojene stvari celo takrat ne, kadar bi bila tožba končno zavrnjena iz stvarnih razlogov. Ni torej objektivne istovetnosti vtožene terjatve z zahtevkom v pravdi Cg I 21/12. Odvažno je, da so stvarni ugovori v obeh pravedah istovrstni, ker istovetni ugovori ne ustvarjajo že tekoče pravde. Pa tudi v subjektivnem oziru ni potrebne istovetnosti, ker uveljavlja prejemnik (cesijonar) kot lastnik odstopljene mu terjatve samo svojo pravico in je glede na odstopljeno terjatev v juridičnem zmislu oseba, različna od odstopnika (cedenta). Osebne istovetnosti tudi s tem ni moči utemeljiti, da je prejemnik pravni naslednik odstopnikov, ker ne prihajajo iz tega razmerja nobene druge pravne posledice kakor te, ki so določene v §§ 1394. do 1399. obč. drž. zak.

Smatrati je torej ugovor že tekoče pravde za končno neutemeljenega, a navzlic temu ni mogoče premeniti izreka rekurznega sodišča, ker se je le toženec pritožil. (Toženec bi se namreč utegnil pritožiti zoper sklep višjega sodišča, ker je le-to naročilo prvi stopinji tudi nadaljevanje razprave, mesto da bi sklep prve stopinje zgol izpremenilo iz razlogov, kakor jih izvaja vrhovno sodišče.) Odločba revizijskega sodišča se mora omejiti na to, da zavrne neutemeljen toženčev rekurz.

Dr. J. Žirovnik.

b) § 43. civ. pr. r. Dejstvo, da je tožnik zmagal z delnim zneskom vtožene vsote in je bila torej tožba potrebna vsaj za ta znesek, ne upravičuje tožnika po sebi (izven slučaja §-a 43. civ. pr. r., odst. 2) zahtevati od toženca povrnitev onih stroškov, ki so bili potrebni za vtoženje tega zneska.

Sklep vrhovnega sodišča z dne 14. maja 1913 o pr. št. R VI 149/13.

Tožnik je dosegel sodbo, ki mu je priznala od vtožene vsote 425 K 05 h le znesek 15 K 31 h; z ostankom je tožnik podlegel.

Prvo sodišče je odločilo glede stroškov, da je toženec dolžan plačati tožniku $\frac{1}{10}$ na 151 K 90 h odmerjenih tožnikovih pravnih stroškov v znesku 15 K 19 h. Toženec je vložil proti izreku o stroških rekurz, s katerim zahteva, da mu povrne tožnik $\frac{9}{10}$ njegovih stroškov, sklicujoč se na določbo §-a 43. civ. pr. r. odst. 1., po kateri bi bilo treba stroške vzajemno pobotati v primeru, kadar bi bil toženec podlegel celo s $\frac{5}{10}$ vtožene vsote, da pa izrek o stroških ne more biti zanj neugodnejši, če je podlegel le z $\frac{1}{10}$ vtožene vsote. Rekurzno sodišče je ugodilo rekurzu in obsodilo tožnika, da mora plačati tožencu $\frac{9}{10}$ njegovih, na 154 K 40 h določenih pravnih stroškov, torej v znesku 138 K 96 h s stroški rekurza.

Vrhovno sodišče je zavrnilo revizijski rekurz tožnikov kot neutemeljen.

Razlogi.

Običajna plačilna tožba je naperjena na plačilo zneska 425 K 05 h. Ker je tožnik zmagal z razmeroma le malenkostnim zneskom 15 K 31 h, je upravičena razdelitev stroškov po rekurznom sodišču. V revizijskem rekurzu navedena trditev, da je bila tožba potrebna, ker je bil toženec tudi s plačilom zneska 15 K 31 h v zamudi, je itak upoštevana s tem, da je odšteta $\frac{1}{10}$ stroškov. Pri razdelitvi stroškov ne gre za to, da je imel tožnik sploh uspeh, ta bi utegnil biti tudi manjši; kajti pri običajnih plačilnih tožbah veljaj pravilo (§ 43. civ. pr. r.), da je za izrek o stroških odločilno razmerje pravnega uspeha z vtoženo terjatvijo. — Tožnik pa je podlegel tukaj z največjim delom svoje terjatve, zato ustreza izrek o stroških zakonu.

Obenem prinašamo, ker gre za primer, ki se dan na dan praktično izvršuje, razsodbo vrhovnega sodišča z dne

5. oktobra 1911 opr. št. R v II 691/11 iz češkega »Právnik« št. 19 ex 1912. V tej odločbi se poudarja še bolj jasno in določno načelo o delitvi stroškov v zmislu §-a 43. civ. pr. r. tako-le:

Kadar vsaka stranka v glavni stvari deloma zmagaja, deloma pa propade, je treba določiti stroškovni delež upoštevuje uspehe **obeh strank.**

Tožnik je zmagal na prvi stopinji s svojo glavno terjatvijo popolnoma, na drugi s $\frac{3}{5}$ glavne terjatve in je dobil $\frac{3}{5}$ stroškov. Vrhovno sodišče je potrdilo razsodbo druge stopinje v glavni stvari in prisodilo tožniku le $\frac{1}{10}$ vseh stroškov.

R a z l o g i.

V §-u 43. civ. pr. r. je rečeno, da je treba stroške pri delni zmagi vsake stranke vzajemno pobotati, ali pa sorazmerno razdeliti. Zato naj se določi stroškovni delež pri delni zmagi tožnikovih v glavni stvari po zmagi **obeh strank** (ne samo po tožnikovi). — Nedopustno je torej takrat, kadar je tožnik zmagal s $\frac{3}{5}$ (= $\frac{6}{10}$) glavne terjatve (to je z $\frac{1}{10}$ čez polovico) prisoditi tožniku $\frac{3}{5}$ vseh stroškov, brez ozira na uspeh nasprotne stranke, ker bi se pri enaki zmagi in (enakem neuspehu) vsake stranke, morali stroški vzajemno pobotati. — Delež zmage z $\frac{1}{10}$ čez polovico po sebi ne more opravičiti toženčeve obsodbe v plačilo $\frac{3}{5}$ vseh stroškov, razen če bi bila povzročila ravno ta $\frac{1}{10}$ neprimerno visoke stroške, kar se pa ni trdilo.

Dr. J. Pučnik.

c) Zahtevajoči upnik (stranke) ne more preprečiti izvršilnim potom izrabe kredita, katerega dá stranka odvetniku za zastopanje v svojih pravnih zadevah in za katerega mu dovoli na svojem zemljišču varstveno zastavno pravico.

Deželno sodišče v Lj. je dovolilo Heleni H. izvršbo v zavarovanje njene terjatve zoper Ano J. v znesku 1000 K s pripadki z rubežem vseh pravic, katere ima Ana J. iz zastavne listine z dne 10. oktobra 1912 in na podstavi v tej listini določene, pri vl. št. 472 k. o. Ž. v knjižene varščine 1000 K zoper odvetnika M-a do dajatve zastopstva in položitve računa proti plačilu zastopniških stroškov iz te varščine. Namen izvršbe je

bil, da se Ani J. prepreči izkoriščanje zastopniškega truda njenega odvetnika, vsled česar bi ostala varščina v večji meri nezasegla in bi zahtevajoča upnica kakor zapostavljena knjižna upnica imela več upanja, da pride do pokritja.

Na rekurz Ane J. (po odvetniku M-u) je višje deželno sodišče v G. spremenilo prvosodni sklep in izvršilni predlog odbilo, češ, predlog zahtevajoče upnice ni izvedljiv, vrhovno sodišče pa je z odločbo z dne 19. februarja 1913 opr. št. R VI 47/13-1 sklep višjega deželnega sodišča potrdilo.

Razlogi.

Kakor izhaja iz listine o dovolitvi kreditne hipoteke z dne 10. oktobra 1912, je kreditna hipoteka 1000 K, za katero gre v tem slučaju, določena za to, da se osigurajo drju. M-u zastopniški stroški za zastopstva, ki so mu izročena od toženke Ane J. in so v listini navedena. Iz pravnega opravila, ki je temelj kreditne hipoteke, ima toženka pravico, da sme zahtevati v okvirju kredita, da jo dr. M. v njenih pravnih stvareh zastopa, dočim naj dobe stroški drja. M-a. pokritja v kreditu.

S predlogom tožiteljice se zahteva rubež tega toženkinega zahtevka. Toda ta zahtevk nima kvalitete terjatvene pravice, ki bi se dala na kakeršenkoli način izkoristiti, ker je izraba kredita vezana po pogodbi na pravne stvari toženke, ki so v listini navedene, in je torej za vsakega tretjega brez vrednosti. Ako pa toženkin zahtevk, ki naj se zarubi, ni nikak izkoristljiv imovinski predmet, onda ta zahtevk ni izvršbi podvržena imovina, ker se ne da doseči svrha izvršbe, namreč da vdobi zahtevajoči upnik zadovoljitev potom izkoriščenja izvršbenega predmeta.

Že iz tega splošnega vidika zahtevano zavarovanje ni upravičeno. Nič ne dé, ako rekurentinja uveljavlja, da je učinek rubežni, če ne neposreden, pa vendar ta, da zapostavljena terjatev zadobi toliko boljše mesto, kolikor se utesni izraba kredita, kar se zgodi, ako se drju. M-u. prepove nadaljnje zastopanje na račun kredita; kajti ne glede na pomisleke, ki se pojavljajo iz temeljnega razmerja med drjem. M-om. in toženko, se označeno posredno učinkovanje ne more smatrati za izkoriščanje terjatvenega zahtevka, kakor ga ima izvršilni red v mislih.

Dr. M. D.

d) Obnovna tožba je izvenreden pravni lek. Kdor prosi zanj po obnovnem razlogu § 530., št. 7 civ. pr. r., dokaže naj sam, da je brez krivde (§ 530., zadnji odstavek civ. pr. r.).

S potrdilno sodbo od 5. marca 1913 Rv VI 85/13-1 je vrhovno sodišče nastopne razloge izreklo v obnovni pravdi, v kateri je tožnik zahteval obnove postopanja o poprejšnji lastninski pravdi ter se za uspeh skliceval na obnovni razlog § 530., št. 7. civ. pr. r.

Nikakor ni pravnopomoten izrek prizivnega sodišča, niti ni nepravilna uporaba zakona (revizijski razlog § 503., št. 4. civ. pr. r.), da je obnovni tožnik kriv tega, da se niso navedli in vporabili sedaj ponudeni dokazi v poprejšnjem postopanju. Obnovna tožba je izvenredno pravno sredstvo, njene pogoje se mora strogo preiskati. Kdor prosi za obnovo po §-u 530 št. 7 c. pr. r., mora dokazati, da brez lastne krivde ni mogel navesti novih dejanstev ali dokazil že v postopanju, iz katerega je potekla prva sodba (§ 530, zadnji odstavek c. pr. r.). Zakaj državni nagibi jasno izražajo, naj tega izvenrednega pravnega leka ne bo deležna tista lehkomiselna ali brezskrbna stranka, ki ni posvetila nobene ali vsaj potrebne pozornosti, da bi si pripravila o pravem času primerna dokazila. Prizivno sodišče je dognalo, da je bila za tožnika že v predpravdi tako objektivno kakor subjektivno mogoča reč, poprijeti za ta dokazila. Tako je tožnik najpozneje pri zaslišanju glavne priče doznal, da obstoji izvirnik načrta in ne le k pravnim spisom priklopljena kopija, tako je mogel kar tistikrat povzročiti povprašanje druge priče, kaj je z okoliščinami, ki so sedaj nove, enako naj bi bil že takrat pri razpravi od drugih zaslišanih prič doznal imena svedokov, ki so bili sonavzoči pri prodaji parcel. Če se ni poslužil navzlic temu v glavnem sporu teh dokazil, tvori to opuščenje vsekakor krivdo, ki izključuje obnovo radi naslova novo najdenih dokazil.

Dr. F. G.

e) Nasprotne trditve o tem, je-li izvršljiva terjatev plačana ali ne, upravičujejo sklep v zmislu §-a 40., zadnji odstavek i. r. o predlogu na ustavitve izvršbe.

Izvršba s prodajo zavezančevih premičnin v izterjanje terjatve za 553 K 64 h s pr., določena na 8. oktobra 1912, se ni izvršila, ker ni

bilo kupca. Zahtevajoči upnik je predlagal nato prodajo iz proste roke za o s t a n e k terjatve v znesku 302 K 63 h s 6% obrestmi od 7. oktobra 1912 in za nadaljne izvršilne stroške z navedbo, da je zavezanec pred prodajo deloma dolg odplačal. Predlogu se je ugodilo. Izvršilni organ pa ni opravil prodaje iz proste roke, ker je zavezanec izkazal, da je plačal zahtevajočemu upniku 7. oktobra 1912 znesek 400 K, pred prodajo iz proste roke pa še 253 K 69 h, s čimur je plačana po mnenju zavezančevem terjatev zahtevajočega upnika. Zavezanec je predlagal ustavitev izvršbe

Pozvan, da se izjavi, zahtevajoči upnik ni pritrdil ustavitvi, češ, da ni plačan. Sklep namreč, s katerim je bila dovoljena prodaja iz proste roke v izterjanje ostanka v znesku 302 K 63 h, je pravomočen, prejel pa je potem le 253 K 69 h. Res je sicer dobil pred prvo prodajo 400 K, a s tem zneskom si je plačal druge, s to izvršbo narasle stroške, zlasti stroške izvršbe na nepremičnino v znesku 47 K 64 h tako, da znaša njegova terjatev po odbitku plačanega zneska 253 K 69 h, še 64 K 66 h.

Izvršilno sodišče je ustavilo izvršbo v zmislu §-a 40 i. r., ker je plačana z zneskom 653 K 69 h glavnica z obrestmi in vsemi stroški, navedenimi v spisih.

Rekurzno sodišče je izpremenilo izpodbijani sklep in zavrnilo zavezančev predlog.

Vrhovno sodišče je potrdilo sklep rekurznega sodišča (odločba z dne 6. maja 1913 opr. št. R VI 119/13).

Razlogi.

Ustavitev izvršbe v zmislu zavezančevega predloga bi bila upravičena le takrat, kadar bi bilo ugotovljeno, da pridejo v poštev pri obračunu zneska 400 K, plačanega dne 7. oktobra 1912, zgolj stroški, ki so nastali v izvršbi na premičnine.

Ta domneva pa ni ugotovljena, ker si trditve zahtevajočega upnika in zavezanca nasprotujete glede namena, katere dolžne postavke je bilo poračunati. Med tem, ko zavezanec trdi, da je obsegalo plačilo glavnico in stroške, ki jih je povzročila izvršba na premičnine, pravi zahtevajoči upnik, da je zavezanec plačal brez navedene omejitve. Nasprotje zadeva torej za porabo §§ 1415 in 1416 o. d. z. odločilno dejstvo, katere dolžnih postavk so imele stranke v mislih, da se smatrajo za plačane. To vprašanje se tiče dejanske okolnosti.

Zato je upravičeno, napotiti zavezanca z njegovimi ugovori na pravdo po §-u 40, zadnji odstavek i. r., ker odločilno vprašanje s potrdilom od 7. oktobra 1912 o plačilu 400 K ni postalo nesporno. Vsebina tega potrdila dopušča kot možno obojno trditev.

B. B.

B. Kazensko pravo.

a) **Zobotehnik, ki opravlja zobozdravniške operacije, dasi pod nadzorstvom zobozdravnikovim, izvršuje zdravilstvo neopravičeno in obrtoma (§ 343. kaz. zak.). — Pojem »obrtnosti«. — Sokrivda zobozdravnikova.**

Okrajno sodišče je oprostilo obtoženca A in dr. B. od obtožbe prestopka § 343., oziroma §§ 5., 239., 343. kaz. zak. Vzklicno sodišče je potrdilo oprostilno sodbo.

Na pritožbo c. k. r. generalne prokurature v varstvo zakona je vrhovno kot kasacijsko sodišče izreklo v odločbi od 10. decembra 1912 opr. št. Kr VI 224/12-4, da kršita sodbu zakon v navedenih kazenskih določilih.

Razlogi.

Voznik N je naznanil okrajnemu sodišču, da mu je zobni tehnik A pri zobozdravniku dr. B. odlomil zob, katerega je skušal izdreti. O vadbi je priložil zdravniško spričevalo zobozdravnika dr. X, ki pravi, da ima ovadnik gnojno rano v čeljustih in okvare, ki kažejo, da se je ponesrečil poskus, izdreti tudi korenino.

Pri razpravi pred okrajnim sodiščem, ki se je vršila proti A in dr. B. radi prestopka § 343, odnosno §§ 5., 239., 343. kaz. zak., je N povedal, da je prišel k dr. B. ob $\frac{1}{4}$ 10. dopoldne in da se je v zdravnikovi odsotnosti ukvarjal z njim A sam.

Vbrizgal mu je kokain in nato skušal izdreti zob, katerega je odlomil. Radi hudih bolečin se je pacient N vrnil po preteku $\frac{3}{4}$ ure, na kar mu je dal A sredstvo za pomirjenje bolečin. Tudi sedaj ni bilo videti dr. B-ja. Ko je N popoldne istega dne prišel zopet k dr. B., je ta zob pregledal, a prepustil daljno delo zobnemu tehniku, ki je poskusil zobno korenino izdreti, pa jo odlomil.

Sodni zdravnik Y, zaslišan kot izvedenec, je bil mnenja, da je smatrati povzročene bolečine in prizadete rane v dlesnu najmanj kot lahko telesno okvaro s približno 14dnevnimi nasledki; pristavil pa je, da se ne da izkazati, je-li povzročilo nepovoljen uspeh pravilom umetnosti nasprotujoče in nerodno ravnanje.

Kot dokazano se je tudi smatralo, da je A pri dr. B. v službi kot zobni tehnik s stalno mesečno plačo 210 K in da je opravljal kot tak razen strogo tehniških opravil tudi ponovno s pritrditvijo dr. B-ja večinoma ob njegovi prisotnosti, zobozdravniška dela kakor: navrtaval in plombiral zobe, jih izdiral, vbrizgaval kokain. Za ta dela je dobival dr. B. honorar od bolnikov, A pa ni prejemal za taka službena opravila posebnega plačila.

Okrajno sodišče je oprostilo oba obtoženca in vzklicno sodišče je potrdilo oprostitev.

Obe sodišči sta bili mnenja, da A ni izvrševal zdravniške prakse niti neopravičeno (brezoblastno), niti obrtoma, da odpade vsled tega tudi sokrivda dr. B-ja.

O »neopravičenem«
izvrševanju zobozdravniške umetnosti, pravijo razlogi, ne more biti govora zaradi tega, ker je treba za to gotove samostalnosti v izvrševanju, dočim je delal obtoženi A le kot mehanična pomožna moč, liki stroj dr. B-ja, ki je oskrboval v posameznih slučajih vse duševno delo, izdatno nadziral in pregledoval, tudi dejansko sodeloval, torej v resnici sam opravil vse operacije.

Znaka »obrtoma«
pa ni zaradi tega, ker zobozdravniška opravila, kojih je A obdolžen, niso povečala njegovih dohodkov, marveč se je stekalo vse, kar je za to zaslužil, redno in izključno med dohodke njegovega gospodarja, dalje ker je stalna mesečna plača neodvisna od njegovih priličnih zdravniških opravil in se ne pomanjša, če le-ti izostanejo, končno ker je bil A sprejet izključno le za tehniška dela za zobe.

Obe sodišči ste v zmoti glede operacijskih opravil pomožnega nezdravniškega organa. Pomagati sme le tako, da podaja določene stvari. Njegovo sodelovanje pri operaciji je podrejenega pomena, posebno izključuje popolnoma vsak poseg v človeško telo. Zato je neosnovano primerjati tak pomožen organ z zobnim tehnikom, ki opravlja operacije v človeških ustih. Naredba trgovinskega ministristva od dne 20. marca 1892 št. 55 drž. zak. prepoveduje v §-u 2.

izrečno, da zobni tehniki ne smejo izvrševati celo v popolnoma zdravih ustih nobenih opravkov, ki izpreminjajo ustom kakovost njih oblike. Ta prepoved domneva, da se v takem slučaju ne da ločiti zgolj mehanično delo od duševnega, da je torej za taka dela v človeških ustih zmožen le zobozdravnik. Zobozdravnik se ne sme nadomeščati z zobnim tehnikom.

Zobozdravnik ne bi mogel izključiti vsakega samostojnega dela zobnega tehnika in ga napraviti zgolj za orodje celo takrat ne, kadar bi naročil v posameznem najobsežnejše, kako ravnati zobnemu tehniku, izvršujočemu operacije v človeških ustih. Vzrok temu je svojstvo operacije, ki jo je izvršiti. Operacija zahteva vedno hitre odločitve, ki temelji na neposrednem opazovanju. Najmanjša prememba v vodstvu ali rabi inštrumentov je dalekosežna. Kadar torej posega zobni tehnik v človeška usta, je to vselej neopravično, torej tudi takrat, če je to storil po naročilu zobozdravnikovem.

Zdravniku ne sme biti dovoljeno, da naroči tehniku operativna opravila, katere mu zakon izrečno prepoveduje.

Napačno tudi trdita sodišči, da ni dan znak »o b r t n o s t i«.

Tehnik A je izvrševal na ukaz svojega gospodarja zobozdravniška dela od slučaja do slučaja, torej v gotovi meri redoma. Ti posli so bili del njegovih dolžnosti nasproti drju. B. Z ozirom na to je bila odmerjena njegova plača in zvišana na mesečnih 210 K. Ni mero-dajno, koliko odpade od mesečne plače na zobozdravniške posle, kakor ne to, da A ni bil plačan posebej in samostojno za te zobozdravniške posle. Kot uslužbenec drja B jih je izvrševal in le-ta ga je plačeval na mesec, brez ozira na posamezna dela; jasno je torej, da A ni opravljal poslov brezplačno, marveč da so bili sestavina njegovih trajnih, pridobitnih poslov.

Ni odločilno, da je bil A sprejet le za tehnična dela. V renici so spadala redoma izvršena zobozdravniška opravila tudi k njegovim rednim službenim dolžnostim. Bolniki so plačevali drju. B za zobozdravniške operacije, izvršene od A, zato ni dvoma, da je A izvršil tudi ta opravila v pridobitne namene.

Ko bi bilo naziranje prvih sodišč pravilno, bi ne bilo treba ozirati se na zakon. Dopustno bi bilo potemtakem na eni strani, da se v pogodbi omeji delovanje in plača tehniku za izvršitev tehniških del, na drugi strani pa, da izvršuje neplačan prepovedane zobozdravniška opravila brez kazni.

Ponovno je izreklo kasacijsko sodišče, da je podan v §-u 343. kaz. zak. navedeni znak »o b r t o m a« le takrat, kadar si ustvari storilec z zdravljenjem vir dohodkov, če tudi ne reden in trajen. Ni treba, da je dohodek namenjen izključno za njegovo prežvljevanje, pa tudi ne, da zahteva plačilo sploh ali za vsak posamezen primer. Celo kadar storilec ne reflektira na redno plačilo ali ga izrečno odklanja v posameznih primerih, je vendar podan pojem »obrtoma«, če sprejme o priliki ponovnih obiskov pri bolnikih plačilo, ponudeno mu v posameznih slučajih. Zanj je to vsekakor dohodek, katerega ne bi imel brez neopravičenega zdravljenja. Če sprejme plačilo, kaže, da je nanj računal. Nekaznjivo bi bilo popolnoma brezplačno zdravljenje. Poleg tega ni treba, da je plačilo dano neposredno storilcu samemu in da je le njemu v korist. Plačilo morejo dobiti tudi njegovi domačinci ali druge osebe, od katerih je odvisen ali katerim je gospodarsko zavezan.

Dalje se ne sme prezreti, da bi ločitev delovanja obtoženca A od udeležbe drja. B pri razsoji o brtnosti nasprotovala občnim predpisom o kazenski odgovornosti. Oba obtoženca sta delovala skupno v skupne namene. Vprašanje obrtnosti se mora zato popresoditi skupno z ozirom na oba obtoženca. Dr. B je bil plačan za zobozdravniška opravila A-jeva od slučaja do slučaja od zdravljenih oseb, A pa posredno od drja. B s stalno mesečno plačo, torej so dani vsi pogoji obrtnosti.

Potentakem tudi ni opravičena v zakonu oprostitev drja. B od sokrivde za kaznjivo delovanje njegovega zobnega tehnika. Zobozdravniški obrt ni neopravičen le takrat, kadar ga izvršuje zdravnik osebno. Sodelovanje zobozdravnika pri neopravičenem izvrševanju obrta po zobnem tehniku pa obsega vse znake sokrivde v zmislu §§ 5 in 239 kaz. zak., naj je dal zobozdravnik povod za neopravičeno izvrševanje na katerikoli način.

R-i.

b) K izreku o zapadlosti orožja po §-u 36. orož. pat. z dne 24. oktobra 1852 št. 223 drž. zak. (Odločba kasac. dvora z dne 21. januarja 1913 Kr III 5/13-4.)

Okrožno sodišče v O. je obsodilo I. M-a. v večmesečno ječo radi hudodelstva tatvine, prestopka zoper vlačugarski zakon ter radi

prestopka po §-u 36 orožnega patenta. V zmislu poslednjega zakonitega določila izreklo je sodišče tudi, da je samokres, ki ga je I. M. neopravičeno nosil, zapadel. I. M. je namreč izvršil vlom v škodo trgovca A. S. v Z. in mu razen drugih reči izmaknil tudi revolver. Po storjeni tatvini je obdolženec revolver nosil ter si zanj nabavil celo potrebnih patronov. Že tekom predpreiskave je zahteval R. S. svoj revolver nazaj, ne da bi se izrečno pridružil kazenskemu postopanju kakor zasebni udeleženec. Po pravokrepnosti sodbe je trgovec R. S. zopet prosil s posebno vlogo, naj se mu vrne njegov revolver. Prošnjo pa je sodišče zavrnilo, češ, da je v sodbi izrečeno, da je revolver zapadel. R. S. se je obrnil z nadzorstveno pritožbo na višje deželno sodišče. A to je tudi pritožbo zavrnilo ter utemeljilo svoj izrek s tem, da prvo sodišče ni kršilo zakona, ker se mora izreči zapad orožja, katero se neopravičeno nosi, v vsakem slučaju obsodbe radi prestopka po §-u 36 orož. pat. Zapad orožja je posebna kazen, ki mora zadeti vsakega, kdor neopravičeno nosi orožje. Pripomnilo je višje sodišče tudi še, da se R. S. ne more sklicevati na določbo §-a 367 kaz. pr. r., ker se kazenskemu postopanju kakor zasebni udeleženec ni pridružil.

Vrhovno sodišče je pač bilo mnenja, da je obsojenec zadevni revolver nosil tudi kakor orožje (da torej ni smatrati revolverja zgolj za tatinski plen), ker si je nabavil potrebnih patronov, vendar sicer ni pritrnilo mnenju sodnega dvora druge instance.

Po izreku o zapadu revolverja naj bi se kaznoval le sam obsojenec I. M., kajti le njega se tiče obsodba. Zapad orožja, ki se izreka v zmislu §§ 36,47 orož. pat., ni ničesar drugega nego kazen (Nebenstrafe), ki pa more zadeti le pravega storilca. V tem slučaju pa tudi vsled tega ni bilo dopustno izreči zapada orožja, ker se je sodišče tekom postopanja uverilo, da je revolver last tretje osebe, namreč zasebnega udeleženca R. S-a. Zato bi bilo moralo sodišče, če ne že prej, vsaj po pravokrepnosti sodbe odrediti, da se revolver izroči nazaj pravemu lastniku R. S-u. Mnenju višjega deželnega sodišča, ki pravi, da se R. S. ni pridružil kazenskemu postopanju kakor zasebni udeleženec, pač ni pritrniti, če tudi ni storil R. S. tega strogo v obliki §-a 47 k. pr. r.

Vrhovno sodišče pride tedaj do sklepa, da se sme izreči zapad orožja po §-u 36 orož. pat. le tedaj, če je orožje last obtoženca-sto-

rilca ali onega, ki se je po §-u 36 orož. pat. kaznjivega prestopka na kak način (recimo s tem, da je orožje posodil) udeležil. V vseh drugih slučajih pa je treba nadomestilno uporabljati določbo §-a 47 orož. pat.

Dr. E. Pajnič.

c) Objektivni pogoj kaznjivosti v prvem primeru §-a 24. zakona z dne 17. decembra 1862 št. 6 drž. zak. iz leta 1863 (tisk. zak.) je pravilno razglašena prepoved, za krivdo zadostuje torej nepaznost, ker velja znak »vedoč« le za drugi primer tega določila. — Pravilno razglašena je prepoved z uvrstitvijo v enem (nemškem) deželnem jeziku v uradnem časniku. (Odločba od 10. marca 1913 opr. št. Kr VIII 136/12.)

Kasacijsko sodišče je zavrnilo ničnostno pritožbo G. P. proti sodbi deželnega sodišča v Trstu z dne 29. oktobra 1912, s katero je bil krivim spoznan prestopka po §-u 24 zakona od dne 17. decembra 162 šte. 6 drž. zak. iz leta 1683.

Razlogi.

Pritožnik se opira na ničnostni razlog šte. 9 a § 281 kaz. pr. r., trdeč, da brez lastne krivde ni vedel za prepoved. Ne sme se od njega zahtevati, da bi čital vse oblastvene razglase, ki se objavljajo v monarhiji. Moral bi znati sedem deželnih jezikov, običajnih v cesarstvu. Deželno sodišče v Ljubljani je moralo skrbeti za tó, da bi bila objavljena zadevna prepoved v uradnih listih onih kronovin, kjer so prodajali prizadeti narodni kolek.¹⁾ Slovenski časniki so ga spravili v zmoto s poročilom, da je prepoved razveljavljena. Odločba višjega deželnega sodišča v Gradcu od 28. februarja 1910, ki je razveljavila razsodilo deželnega sodišča v Ljubljani od 15. februarja 1910 in zopet uveljavila prepoved z dne 26. januarja 1910, ni bila objavljena. Zaradi tega je bilo v Trstu sploh razširjeno mnenje, da je narodni kolek zopet prost, ker je bila zasega razveljavljena v ugovornem postopanju. Obtoženec je ravnal v dobri veri. Dejanski stan §-a 24 tisk. zakona pa zahteva, da je bila tiskovina prepovedana, ali vsaj nezadolžno nevednost glede sodniške prepovedi.

Ničnostna pritožba ni utemeljena.

¹⁾ črno obrobljeni kolek z napisom „20./IX. 1908“.

V prvem primeru §-a 24. tisk. zak. je dejstvo izdane prepovedi objektivni pogoj. V tem oziru domneva zakon, da je izpolnjen pogoj vselej takrat, kadar je zadoščeno zakonitemu predpisu glede pravnega razglasa prepovedi. Če o tem ni dvoma, kakor tukaj, in če je ugotovljeno, da je obtoženec objektivno delal zoper prepoved, dognan je tudi subjektivni učin pregreška po prvem stavku §-a 24 tisk. zak. V tem oziru namreč ni potreben znak »v e d o č« v razločku od drugega slučaja navedenega zakonitega določila. Nepaznost obtoženčeva, ki je razširjal prepovedan kolek, ne da bi se prepričal bil, ali je prepoved pravomočno razveljavljena, zadostuje, da je odgovoren za prvi primer §-a 24 tisk. zakona.

Zato sploh ni treba preiskovati vprašanja, ali je bilo obtožencu znano prepovedano razsodilo. Ker ima zakon za važen zgolj pravilni razglas, domneva, da je vedel vsak za prepovedno razsodilo, torej tudi oni, ki je nasprotno ravnal. Nasprotno stališče, katero brani ničnostna pritožba, bi prepuščalo izvršitev te zakonite določbe izprevidu prestopnikovemu. Dokaz, da je bila prepoved znana, bi se posrečil le redko kedaj.

»P r a v i l n o r a z g l a š e n a« pa je bila prepoved z uvrstitvijo v enem (nemškem) deželnem jeziku v uradnem časniku »Lai-bacher Zeitung« Razglas v primorskem uradnem listu v drugem (slovenskem) deželnem jeziku ni bil potreben.

Ugovarjano zmoto, velja li prepoved ali ne, je obtoženec sam zakrivil. Slovenski časniki, na katera se sklicuje, so poročali glasom ničnostne pritožbe same zgolj to, da je deželno sodišče v Ljubljani razveljavilo zasego kolka. Dasi obtoženi ni imel povoda, dvomiti o istinitosti tega poročila, se vendar ni smel imeti za opravičenega, da razširja menitebinič še nadalje zaseženi kolek. Prepričati bi se moral poprej, je-li razveljavba zasege postala pravomočna, ni li imel državni pravdnik pravni lek zoper to in se ga morda ni poslužil — kakor se je tukaj res zgodilo. Izpolnivši navedeno dolžnost, bi obtoženec utegnil se ogniti kršenju tiskovnega zakona, katerega je obdolžen. Ravnal je nepazno, ker je razširjal kolek celo dolgo po izdani odločbi višjega deželnega sodišča, ne da bi se do dobra prepričal bil, je-li zasega pravomočno razveljavljena. V tem je našel sodni dvor krivdo obtoženčevo po pravici utemeljeno v §-u 233. kaz. zak., ker je moral obtoženec ob dolžni previdnosti doznati, da je njegovo ravnanje nedopustno.

Razglas odločbe višjega deželnega sodišča ni bil zakonito potreben, ker ta odločba prepovedi ni šele izrekla, ampak je zopet uveljavila že obstoječo in pravilno razglašeno, v postopanju s pravnim lekom sicer razveljavljeno, a javno nepreklicano prepovedno odločbo. Objavljena prepovedna odločba je ostala pravnoveljavna, dokler ni postala pravomočna odločba, ki je kolek oprostila, kar se tukaj ni zgodilo.

Dr. O. Rybař.

Književna poročila.

(*Razprave 39. letnika „Mjesečnika“ [Knjiga I., 1913]*). Dr. Milo Stražniky: O reformi premorskega privatnog prava. — Dr. Milan Kostič: Alkohol, kriminalitet i pravo. — Dr. Milan Kresser: Prilog teoriji statističkih zakona. — Dr. Ernesto Čimić: Dali može ovlaštenik zemljišne zajednice steći dosjelošću pravo vlasnosti na nekretnosti svoje zemljišne zajednice? — Dr. Franjo Seifert: Kaznani zavod u Požarevcu. — Dr. F. E. Smodić: Gospodarstveni razvoj. — Prof. dr. E. Miler: Kriminalitet u Bosni i Hercegovini. — Franjo pl. Kruselnicki: Uzgredno učestvovanje u pravnom sporu po austrijskom građanskom postupku. — Dr. J. Springer: Osiguravajuća društva uzajamna. — Jakov Dulčić: Vučetičizam. — — a: Dvije novice u oblasti austrijskoga kaznenoga prava. — Dr. Metod Dolenc: Austrijski načrt zakona za osiguranje građevnih tražbina. — Dr. Ivan Strohal: Opet jedan hrvatskim jezikom pisani statut. — Fedor Čačić: Kazniona Moabit u Berlinu. — Dr. Košutić i Dr. E. Miler: Novim počasnim članovima. — M. Obuljen: Naknada štete, prozrokovane krivnjom javnih činovnika u vršenju službe. — Dr. Ž. Mladinović: Da li je pravno valjan protest, ako se podigne na platištu (Zahlstelle), a ne kod prihvatnika, ma da se prihvatnik nalazi u istom mjestu, gdje je platište? — D. Krstić: Čije je pravo na prekup preče: kmetovo ili suvlasnikovo? — Dr. M. Kostrenčić: Bezujetje.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. julija 1913.

— (Kronika društva „Pravnik“). Do 15. t. m. se je v nadaljnih 6 sejah (letos skupaj 12 sej) redigiral Regallyjev prevod obč. drž. zakonika in je delo dospelo do § 150. Redigirani prevod se vpošlje prevajatelju, jezikovni

zapisniki pa lingvistu. — Slikar Vavpotič je za dr. Volčičev spomenik napravil dvanajst načrtov ter na licu mesta v Novem mestu proučil s kamnosekom Janezom Lukšičem posamezne načrte. Odbor se je v svoji seji z dne 8. t. m. odločil (z nekaterimi premembami) za takozvani načrt A. S kamnosekom se sklene pismena pogodba na podlagi podrobnih načrtov, katere pripravi Vavpotič. Spomenik bo iz nabrežinskega mramorja, približno 2 m visok in 1 m 30 širok ter se zgotovi najpozneje do 1. novembra t. l. — V isti seji se je predsedniku poverila naloga, da napravi osnutek za premembo pravil v zmislu želja tržaških pravnikov. V najbližjem času se potem v svrhu odobritve spremembe pravil skliče izredni občni zbor.

— (Odvetniška zbornica kranjska) je imela dne 18. pr. m. svoj redni letni občni zbor. Predsednik dr. Majaron se je v svojem nagovoru spominjal s častnimi besedami smrti dr. J. Vilfana, odvetnika v Radovljici. — Poročilo odbora o poslovanju v preteklem letu (1. junija 1912 do 31. maja 1913) se je vzelo z odobravanjem na znanje. Vložnih števil je bilo 515. V imenik odvetnikov sta bila vpisana na novo dva člana, koncem leta je bilo vpisanih 45 odvetnikov in sicer 32 s sedežem v Ljubljani, a 13 izven Ljubljane. Odvetniških kandidatov je vpisanih 55, v primeri s prejšnjim letom 6 več. Ex offio zagovornikov je bilo v prošli upravni dobi imenovati pri deželnem sodišču ljubljanskem v 86 kazenskopravnih primerih, 9 več kakor prejšnje leto. Za civilno-pravne primere je bilo imenovati 83-krat zastopnike revnih, 25-krat več kakor prejšnje leto. Stanovskih pritožb je bilo vloženih pri odboru 17, a disciplinarnih slučajev je bilo 9. Odborovo poročilo govori nadalje obširno o stališču, katero je zavzemal odbor napram načrtu novega odvetniškega reda in napram reformnim predlogom raznih odv. zbornic. — Zbornični račun za dobo 13. jun. 1912 do 18. junija 1913 izkazuje dohodkov K 1431·67 in izdatkov K 725·10, torej preostanka K 706·57, nadalje glavnične imovine K 2472·58, v primeri s prejšnjo dobo za K 198·60 več. Iz preostanka se sklene odkazati K 500— zbornični podporni zalogi. Zbornični prispevek za l. 1913 se določi z zneskom 20 K za vsakega člana. — V odbor se izvoli zopet dr. A. Suyer za člana, v disciplinarni svet pa zopet dr. J. Kušar in dr. Fr. Tomišek za člana, a dr. J. Žirovnik za namestnika. — Na predlog odbora se sklene soglasno prememba § 51 posl. reda tako, da globe, po zmislu tega §-a naložene, zapadejo v korist podporni zalogi zbornice (ne pa ubožnemu zakladu). — Društvo odvetniških in notarskih uradnikov je prosilo, naj bi se v odvetniških pisarnah uvedlo nepretrgano uradovanje od 8. do 2. ure pop. za poletni čas ali vsaj za sodne počitnice. Sklenilo se je zopet odgovoriti, da ne gre sklepati o nepretrganem uradovanju po pisarnah, dokler tega ne uvedo sodišča. — Pri „slučajnostih“ so se izražale stanovske želje, kojih upoštevanje se je naročilo odboru. — Dveurno zborovanje se je zaključilo ob 5. pop.

— (Osebnosti.) Najvišje odlikovanje: podeljen je viteški križec Fran Josipovega reda bivšemu županu v Škofji Loki c. kr. notarju Niko Lenčku. — Imenovani so: za sodnike avskultantje: dr. Ernst Roschker za Brežice, dr. Adolf Lenart za okrožje višjega deželnega sodišča v Gradcu, dr. Henrik Fröhlich vitez pl. Fröhlichstal

za Breže, dr. Fran Kirchengast za Radgono; za avskultante pravni praktikantje v okrožju višjega deželnega sodišča v Gradcu: Jožef Darovič pri okrožnem sodišču v Novem mestu; Fran Suhadolnik pri deželnem sodišču v Ljubljani, Alojzij Šumenjak pri okrožnem sodišču v Mariboru, dr. Albert Řiha pri okrožnem sodišču v Celju.

— (Stalna delegacija avstrijskih odvetniških zbornic). V seji dne 12. junija 1913 je poročal predsednik pl. Feistmantel o svoji intervenciji pri pravosodnem ministru radi posledic, ki se tičejo vprašanja izvršljivosti avstrijskih sodb na Ogrskem po novem ogrskem civilno-pravnem redu. Avstrijsko ministrstvo se pogaja z ogrskim radi olajšav pri izvršbi. Sprejela se je resolucija, katera se izreka za to, da se obdrži sedanje stanje; če pa tega ne bi bilo mogoče doseči, spremeniti so po načelu reciprocitete tozadevna določila avstrijskega civilnopravnega reda. — Glede zastopanja odvetnikov pred obrtnimi sodišči se je sklenilo, da je potrebnost tega zastopanja priznavati ne samo raz stališče odvetniškega poklica in ugleda, marveč tudi v interesu pravosodja. — Glede pravice prestopanja sodnikov v odvetniški stan se je sklenilo, da je vpostaviti vladna predloga, ki odpravljata ta privileg in katerega justični odsek državne zbornice zopet uvedel, če tudi v skrčeni obliki. (Kakor znano je justični odsek sklenil, da je svetnikom zbornih sodišč po petih letih dovoljen prestop k odvetništvu toda z omejitvijo, da se dotičnik ne sme naseliti v kraju, koder je služboval, razen če šteje ta kraj več kakor 100000 prebivalcev). — Razpravljalo se je nadalje o predlogih lvovske komore o izvrševanju kazni radi nereda in o tem, da počivaj v sodnih počitnicah tudi tek rokov za pravna sredstva.

— (Sestanek hrvaških pravnikov) se vrši letos novembra meseca v Osjeku. Dnevni red skupščini, ki bo trajala dva dni, je določen tako: Predavanje Ljudevita Kraškovića ml. o „psihologiji mase“, referat odvetnika dr. Hugona Spitzerja o „reformi odvetniškega reda“ in referat dr. Viljema Winterja o „reformi civilno pravnega reda“. Principi — teze obeh referatov se priobčijo oktobra meseca v „Mjesečniku“, da spozna širši krog pravnikov stališče, katero misli referent zavzeti v svojem predavanju. S tem se omogoči orientacija in priprava za diskusijo na skupščini.

— (Deutscher Juristentag) in sicer 32. se bo vršil meseca septembra 1914 v Düsseldorfu. Stalna deputacija je določila že sedaj zelo zanimiva temata. Nekaj je za nas jako važnih, ker se tičejo tudi avstrijske zakonodaje, kakor: „Ali je priporočati, da se „zakon o družbah z omejeno zavezo“, veljaven na Nemškem in v Avstriji, zenači in zaeno na novo uredi?“ — in „Pod katerimi pogoji se bi utegnilo doseči, da bodo notarske listine, napravljene v Avstriji in na Nemškem, v pravnem ozira enake?“

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

B. Kazensko pravo.

- a) Zobotehnik, ki opravlja zobozdravniške operacije, dasi pod nadzorstvom zobozdravnikovim, izvršuje zdravlstvo neopravičeno in obrtoma (§ 343 kaz. zak.). — Pojem „obrtnosti“. — Sokrivda zobozdravnikova 215
- b) K izreku o zapadlosti orožja po §-u 36 orož. pat. z dne 24. oktobra 1852 št. 223 drž. zak. (Odločba kasac. dvora z dne 21. januarja 1913 Kr III 5/13-4.) 218
- c) Objektivni pogoj kaznivosti v prvem primeru §-a 24 zakona z dne 17. decembra 1862 št. 6 drž. zak. iz leta 1863 (tisk. zak.) je pravilno razglašena prepoved; za krivdo zadostuje torej nepaznost, ker velja znak „vedoč“ le za drugi premer tega določila. — Pravilno razglašena je prepoved z uvrstitvijo v enem (nemškem) deželnem jeziku v uradnem časniku. (Odločba od 10. marca 1913 opr. št. Kr VIII 136/12.) 220
4. Književna poročila 222
5. Razne vesti 222
-

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni (IV. zvezek „Pravnikove zbirke“) z obširnimi slovenskim in hrvaškim stvarnim kazalom, z odvetniškima tarifoma l. 1897. in 1909 ter z dopolnilom za l. 1906—1910 krog 1000 strani, vez. à K 8.—.

Dopolnilo Civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1910 K 1.20.

Odvetniški tarifi od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvaš. jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 1.80.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —.80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —.80.

Zakoni o javnih knjigah, (V. zv. Pravnikove zbirke), I. in II. del, vez. à K 6.—.

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 3.20.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 3.20.

Tabela o zemljiškoknjižni kolokovnici K —.60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —.40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipotečnih terjatev, à K —.80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zložbi zemljišč, à K 2.—.

Predpisi o obrambi poljščine, à K —.80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —.20.

Zakoni o nespornem sodstvu (VI. zvezek Pravnikove zbirke), 44 tisk. pol, vez. à 7 K. —

Posebej se iz te knjige dobivajo broširani: Sodni depoziti, K 1.60; Predpisi o notarskih pristojbinah in zapovedanih not. spisih, K —.80; Pristojbine o zapuščinah, K .80; Županstvom izročena opravila sodišč, K —.40.

b) knjige hrvaške:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 3.60.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—.

Zakon o dozvoljevanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —.40.

Tabela o zemljišničkoj biljegovini, à K —.80.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvaški članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon (I. zv. Prav. zb.), uredil dr. J. Kavčič, vez. K 5.60.

Kazenskopravni red (II. zv. Prav. zb.) dr. J. Kavčič, vez. K 6.—.

Izvršilni red (ovršni postupnik) (III. zvez. Prav. zb.), uredil Iv. Kavčnik, K 7.—.

Državni osnovni zakoni in drugi ustavni in upravni zakoni, uredil Štefan Lapajne, vez. 6 K (VII. zv. Pravnikove zbirke).

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštnemu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštne v gotovini ali v poštnih znamkah.